

ANALELE PUTNEI

XVII

2021

1

SUMAR

CUVÂNT ÎNAINTE 5

COLOCVIILE PUTNEI XXIV

ȘTEFAN ANDREESCU, Papa Inocențiu al VIII-lea și cruciada 7

MIHAI ANATOLII CIOBANU, O ceașcă de la „Ștefan voievod,
fiul lui Bogdan voievod”, la Sankt-Petersburg 13

ANDREI MIREA, Invazia de lăcuste din timpul războiului
dintre Ștefan cel Mare și Mehmed al II-lea 21

ȘTEFAN S. GOROVEI, Clopotele lui Ștefan cel Mare.....49

ANDREI DUMITRESCU, Între o retorică a puterii și intercesiune:
câteva observații cu privire la selecția figurilor iconice
din naosul bisericii Sf. Nicolae din Rădăuți (c. 1480–1500).....67

OLENA SERGIY, BOHDAN BEREZENKO, VERA TCHENTSOVA,
De Moldavie à Kiev : les pérégrinations de la « croix de Théophane » 97

VERA TCHENTSOVA, Les trésors du monastère de Râșca à Kiev 123

ALEXANDRU PASCAL, Glose româno-chirilice din Pravila bisericească
de la Arad 137

PROTOSINGHEL IUSTIN TABAN, Braniștea Mănăstirii Putna
în anii 1502, 1647 și 1790. O abordare cartografică comparativă.....143

MONAH ALEXIE COJOCARU, O condică de oaspeți a Mănăstirii Putna
din anii 1911–1912 163

ALICE ISABELLA SULLIVAN, Lada de lemn de la Putna:
detalii iconografice, tehnice și stilistice 183

PROTOS. DOSOFTEI DIJMĂRESCU, IULIAN TOMEAC, Ieromonahul
Pimen Zainea, stareț (1958–1961) și ghid (1964/5–1974)
la Mănăstirea Putna – documente din arhiva mănăstirii 197

*

SVETLANA KUJUMDZIEVA, The Significance of the Putna Music School in the History of Orthodox Church Music	287
YEVGENIYA IGNATENKO, Putna Musical School and Tradition of Ukrainian-Belarusian Church Chant of the 16 th –18 th Centuries: Some Points of Interaction.....	303
HIERODEACON AVRAAM BUGU, Four-Meter Phrases in Middle Byzantine Chant (I)	317
GREGORY MYERS, The Kastoria 8 Asmatikon – A Middle Byzantine Enigma.....	337

*

LISTA AUTORILOR	349
ABREVIERI	353

THE ANNALS OF PUTNA

XVII

2021

1

CONTENTS

FOREWORD 5

PUTNA COLLOQUIA XXIV

ȘTEFAN ANDREESCU, Pope Innocent VIII and the Crusade 7

MIHAI ANATOLII CIOBANU, A Porringer from “Stephen Voivode,
Son of Bogdan Voivode” in Sankt Petersburg 13

ANDREI MIREA, The Locust Invasion during the War between
Stephen the Great and Mehmed II 21

ȘTEFAN S. GOROVEI, Les cloches d’Étienne le Grand 49

ANDREI DUMITRESCU, Between the Rhetoric of Power and Intercession:
Some Remarks on the Selection of Iconic Figures in the Narthex
of “St. Nicholas” Church in Rădăuți (around 1480–1500) 67

OLENA SERGIY, BOHDAN BEREZENKO, VERA TCHENTSOVA,
De Moldavie à Kiev : les pérégrinations de la « croix de Théophane » 97

VERA TCHENTSOVA, Les trésors du monastère de Râșca à Kiev 123

ALEXANDRU PASCAL, Romanian-Cyrillic Glosses
from the Arad “Kormchei” 137

PROTOSINGHEL IUSTIN TABAN, The Forest Reserve of Putna Monastery
in 1502, 1647 and 1790. A Comparative Cartographic Approach 143

MONAH ALEXIE COJOCARU, A Putna Monastery Guest Register
Dating from 1911–1912 163

ALICE ISABELLA SULLIVAN, The Putna Wooden Box:
Iconographic, Technical and Stylistic Details 183

PROTOS. DOSOFTEI DIJMĂRESCU, IULIAN TOMEAC, Hieromonk
Pimen Zainea, Abbot (1958–1961) and Guide (1964/5–1974)
of Putna Monastery – Documents From the Monastery Archive 197

*

SVETLANA KUJUMDZIEVA, The Significance of the Putna Music School in the History of Orthodox Church Music	287
YEVGENIYA IGNATENKO, Putna Musical School and Tradition of Ukrainian-Belarusian Church Chant of the 16 th –18 th Centuries: Some Points of Interaction.....	303
HIERODEACON AVRAAM BUGU, Four-Meter Phrases in Middle Byzantine Chant (I)	317
GREGORY MYERS, The Kastoria 8 Asmatikon – A Middle Byzantine Enigma.....	337

*

LIST OF AUTHORS.....	349
ABBREVIATIONS	353

CUVÂNT ÎNAINTE

În zilele de 3 și 4 septembrie 2020, Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Mănăstirii Putna a organizat a XXIV-a ediție a Simpozionului internațional de istorie „Colocviile Putnei”. Noutatea acestei ediții a fost includerea unei secțiuni de muzicologie, intitulată *Probleme de transcriere a notației medio-bizantine: abordări vechi și noi ale cântărilor din Antologhioanele putnene*.

Lucrările simpozionului s-au desfășurat online, prin intermediul platformei Zoom, fiind coordonate din Sala de conferințe a Centrului Cultural „Mitropolit Iacov Putneanul” de la Mănăstirea Putna. Acest mod de desfășurare a avut avantajul că a facilitat participarea unor conferențieri din SUA, Canada, Franța, Grecia, Bulgaria, Rusia și Ucraina.

Au fost prezentate 15 comunicări de istorie, în cadrul a trei sesiuni: Ștefan Andreescu, *Papa Inocențiu VIII și cruciada*, Mihai Anatolii Ciobanu, *O ceașcă de la Ștefan voievod, domnul Țării Moldovei, la Petersburg*¹, Andrei Mirea, *Invazia de lăcuste în timpul campaniei otomane din Moldova în 1476*², Ștefan S. Gorovei, *Clopotele lui Ștefan cel Mare*, Vlad Bedros, „*Cu giulgiu curat și cu miresme...*”: *notă despre iconografia Punerii în mormânt în pictura din Moldova*³, Emil Dragnev, *Programul iconografic al bisericii Sf. Nicolae din Rădăuți. Menologul în vremea lui Ștefan cel Mare*⁴, Andrei Dumitrescu, „*Stătut-a împărăteasa de-a dreapta ta*”: *iconografia Deisis imperial în Moldova, la sfârșitul secolului al XV-lea*⁵, Olimpia Mitric, *Regăsirea icoanei dăruite de patriarhul Ioachim al V-lea al Antiohiei episcopului Gheorghe Movilă*⁶, Olena Sergiy, Bohdan Berezenko, Vera Tchentsova, *De Suceava à Kiev : les pèrègrinations de la « croix de Théophane »*⁷, Alexandru Pascal, *Particularitățile gloselor româno-chirilice din „Pravila bisericească” de la Arad*⁸, Ieromonah Iustin Taban, *Braniștea mănăstirii Putna în anii 1502, 1647 și 1790. O abordare cartografică comparativă*, Ierod. Timotei Tiron, Protos. Dosoftei Dijmărescu, *Antimisele din colecția Mănăstirii Putna*⁹, Monah Alexie Cojocaru,

---

¹ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

² Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

³ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁴ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

⁵ Studiul publicat aici este o dezvoltare a subiectului prezentat în cadrul Colocviilor Putnei.

⁶ Din cauza unor probleme de ordin tehnic, studiul a fost reportat unui număr viitor.

⁷ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat. Alături de el publicăm un alt studiu al Verei Tchentsova, în care sunt prezentate mai multe obiecte din tezaurul Mănăstirii Râșca aflate la Kiev.

⁸ Se publică aici, cu un titlu modificat.

⁹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

O condică de oaspeți a Mănăstirii Putna din anii 1911–1912, Alice Isabella Sullivan, *Lada de sacristie de la Putna: detalii iconografice, tehnice și stilistice*, Protos. Dosoftei Dijmărescu, Iulian Tomeac, *Ieromonahul Pimen Zăinea stareț (1958–1961) și ghid (1964–1975) la Mănăstirea Putna*¹⁰.

Secțiunea de muzicologie a reunit șase comunicări: Svetlana Kujumdzieva, *The Significance of the Putna Music School in the History of Orthodox Church Music*, Maria Alexandru, *St John Koukouzeles in the Kalophonic Repertory of the Music School of the Holy Monastery Putna*¹¹, Yevgeniya Ignatenko, *Greek Chants in the Moldavian Manuscripts of the 16th Century and in the Ukrainian-Belarusian Heirmologia of the late 16th–18th Centuries*¹², Hierodeacon Avraam Bugu, *A Metrical Approach to the Middle Byzantine Notation*¹³, Gregory Myers, *The Kastoria 8 Asmatikon – a Middle Byzantine Enigma*, Dimosthenis Spanoudakis, *Understanding the Old through the New and vice versa. Aspects of the Relation between Old and New Notation*¹⁴. Pe lângă aceste comunicări, cercetătorii preocupați de muzică s-au reunit în cadrul unei Mese rotunde pentru a dezbate tema: *Exhighisiri și transcrieri ale muzicii bizantine*.

În 20 mai 2020, a trecut la cele veșnice Înaltpreasfințitul Arhiepiscop Pimen, cu binecuvântarea căruia s-a înființat, la 2 ianuarie 2005, *Centrul de Cercetare și Documentare „Ștefan cel Mare” al Sfintei Mănăstiri Putna*, și care a binecuvântat și sprijinit demersurile Centrului. Dumnezeu să îl odihnească în Împărăția Sa!

Dedicăm acest număr memoriei lui.

REDAȚIA

---

¹⁰ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

¹¹ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.

¹² Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

¹³ Se publică aici, cu un titlu ușor modificat.

¹⁴ Neparvenind Redacției în timp util, textul nu a mai putut fi inclus în acest număr al revistei.